

“Kosmopolitische utopisten tegenover soevereine realisten”

De Nederlandse dr. Sid Lukkassen komt naar eigen zeggen uit een nest van no-nonsense middenklassers en hardwerkende arbeiders. Hij studeerde geschiedenis en filosofie en is docent. Ook is hij VVD-gemeenteraadslid, columnist en auteur van het veelbesproken boek *‘Avondland en identiteit’*. Recent promoveerde hij op het onderwerp *‘de democratie en haar media’*, dat ook in boekvorm verscheen (Uitgeverij De Blauwe Tijger, april 2017).

Hoe kwam u tot het onderwerp van uw doctoraats-thesis?

Mijn promotor en ikzelf vroegen ons af of we eigenlijk nog wel kunnen spreken van de representatieve democratie wanneer opiniepeilingen voortdurend als een zwaard van Damocles boven de gekozen volksvertegenwoordigers hangen, waardoor zij worden beïnvloed. De kernvraag is in hoeverre een volksvertegenwoordiger nog wel volledig onbevangen kan oordelen en beslissingen kan nemen. Ongekozen spindoctors bepalen namelijk de parameters waarbinnen ieder debat zich mag bewegen.

En de rol van de media en sociale media?

Media hebben voor de politiek vandaag een hele andere betekenis gekregen dan in pakweg de tijd van Thorbecke (liberale Nederlandse staatsman in de 19^e eeuw, SvR). Dat was de tijd van de postkoets en de stoommachine. Communicatie was dus redelijk traag, er moesten lange afstanden worden overbrugd. Er kon niet aan talloze mensen feedback worden gevraagd, op een gegeven moment moest er gewoon een knoop worden doorgemaakt. Vandaag gaat het allemaal supersnel en is er voortdurend feedback, ook van kiezers. We krijgen een model van politici die eerst onderzoek gaan doen naar wat de kiezers willen en hoe er door hen gedacht wordt. En vervolgens gaan politici dat napraten. Op die manier verdwijnen authentieke idealen en koersvastheid. Je krijgt een onstandvastig leiderschap. Politici praten na wat er in de media verschijnt en proberen te scoren; *clicks*, *likes* en *views* zijn maatgevend. Slagzinnen vervangen ideologie, argumentatie en overtuigingskracht.

Is dat dan wat populisme wordt genoemd?

Populisme is een complexe term. Ik schrijf daar in mijn boek ook specifiek over. Populisme is inherent aan iedere democratie. Je kunt iemand wel een populist noemen, maar kom dan met argumenten waarom zijn of haar verhaal niet goed is. Weerleg dat verhaal. Een echte democraat moet met argumenten komen en probeert aan te tonen waarom zijn of haar verhaal het beste is. De term populisme wordt misbruikt.

Het zogenaamde ‘populisme’ is wel in opmars.

Het establishment is wanhopig. Niemand had Trump, de Brexit en het Oekraïne-referendum in Nederland zien aankomen. Maar het establishment doet niet aan zelfonderzoek. Men vraagt zich niet af: wat is de oorzaak, wat hebben we verkeerd gedaan, hebben die populistten misschien niet ergens een punt? Integendeel presenteert men zich als een soort authentiek moreel integer verzet tegen ‘het populisme’. Maar zelf belichamen ze het status quo, ze zijn de gevestigde orde. In plaats van verantwoordelijkheid te nemen voor de massa-immigratie, de politieke islam, de globalisering, de staatsschuld enzovoort, wordt ‘het populisme’ als hét probleem afgeschilderd.

Beseffen de leidende elites niet stiekem dat ‘de populistten’ een punt hebben?

Er zijn zeker politici die dat beseffen, maar zij kunnen niet meer terug en hangen bovendien vast aan te veel belangen: partijbelangen, financiële belangen, maar ook internationale verdragen. Ze laten zich ook eerder leiden door spindoctors en mediastrategie dan door principes en ideologie, want hun carrière staat voorop. Vanaf hun uitverkiezing zijn politici bezig met een vervolgbaan bij een ngo of multinational. Mochten ze een systeemfout aankaarten, dan verspelen ze die kansen. Daarnaast ligt om de politieke uitvoering een netwerk van loopgraven: ambtenaren, juristen, adviseurs en netwerkers van de lokale overheden. Het heeft weinig zin om tegen dit netwerk op te boksen en de systeemfouten aan te kaarten met logica en argumenten, want ook zij zijn bezig zich in te graven binnen het systeem om zo

Sid Lukkassen: "Het establishment is wanhopig. Niemand had Trump, de Brexit en het Oekraïne-referendum in Nederland zien aankomen."

de eigen positie veilig te stellen.

Zijn de media te machtig?

Ja. Zij blazen zeldzame incidenten op tot structurele problemen en minimaliseren structurele problemen tot accidentele incidenten. Denk aan de term 'lone wolf' bij jihad-aanslagen. Media maken en kraken. Ze bepalen wat relevant is, en politici volgen. Vroeger liepen de media achter de politicus aan; vandaag rent de politicus achter de mediatrein aan, om koste wat het kost aandacht te krijgen. De media zijn, met name door de technologie, gewoon te snel geworden.

Zorgen sociale media niet voor minder macht voor de traditionele media?

Niet echt. Sociale media versterken ook de traditionele media. Want ook voor hen is het een schitterend middel om tot bij de burger te geraken. Ook de traditionele media gebruiken Facebook, Twitter en Youtube en hebben drukbezochte websites. En tegelijkertijd wordt de controle op de gewone burger die sociale media gebruikt of met media-initiatieven komt steeds groter.

Onder het mom van het bestrijden van 'fake news' of 'hate speech', willen overheden samen met internetbedrijven en sociaalnetwerksites zoals Facebook de vrijheid van burgers op internet beknotten.

Dus sociale media worden meer een vloek dan een zegen?

Ook internetgiganten zoals Facebook, Twitter en Google zijn, in de eerste plaats dankzij hun populariteit, te machtig geworden. Als privébedrijf bepalen zij steeds meer wat mag en wat niet mag worden gezegd, en dat is zeer zorgwekkend. Zij bepalen ook, via allerhande algoritmes, wat u ziet en wat u niet of moeilijker te zien krijgt. Bijvoorbeeld wanneer u scrollt op Facebook, of zoekt via Google. Zo gaf Google geen zoeksuggestie voor mensen die wilden weten of Hillary Clinton misdaden heeft gepleegd.

Wat schort er vandaag nog aan de democratie?

De partijstructuren. De partij is te machtig en bepaalt in grote mate in hoeverre een politicus carrière maakt. Dissidentie wordt doorgaans hard afgestraft.

Welke belangrijke parlementaire evolutie heb je blootgelegd?

Het indienen van een motie als parlementslid moet als doel hebben het regeringsbeleid te corrigeren. Maar vandaag worden moties vooral ingediend om media-aandacht te genereren en om als politicus in de schijnwerpers te staan. Er worden dan ook massaal veel moties ingediend, veel meer dan vroeger. Hun eventuele uitwerking wordt niet eens meer opgevolgd. Ze worden daardoor niet meer serieus genomen.

De wapens die de democratie heeft zijn afgebot en uitgehold, vooral ook omdat door de globalisering en met name de EU de macht van de natiestaat zienderogen afneemt. De strijd van de eenentwintigste eeuw is die tussen kosmopolitische utopisten en soevereine realisten.

Opgetekend door Sam van Rooy

Sid Lukkassen
De democratie en haar media
 Uitgeverij De Blauwe Tijger,
 2016, 400 p.
 ISBN 978-94-216-123-9
 Prijs: 27,90 euro